splošni pregled o stanju našega okoliškega ljudskega šolstva za minulo leto 1909-10. sledeče:

Šolskih poslopij je bilo v okolici enajst, v katerih je bilo nameščeno deset slovenskih šol in štiri italijanske šole. Od teh so imele tri slovenske in tri italijanske ljudske šole skupno vodstvo; lani pa so vodstvo ene teh šol (v Barkovljah) provizorično razdelili. Upamo, da ostane ta razdelitev trajna ter da se sčasom izvrši tudi na ostalih dveh šolah, v Rojanu in Škednju. Pedagogiško bi bilo edino pravo! Novih slov. ljudskih šol si torej od leta 1868. sem nismo pridobili, dasi je vprašanje o slov. ljudskih šolah v Gropadi, v Padričih in pri sv. Ani pod Škednjem že dje časa odprto.

Pouk so delili skupno v 92 razredih proti 81 lanskega leta (1908-09). Priraslo je torej 11 razredov, in sicer osem italijanskim šolam in trije slovenskim. V te razrede je hodilo l. 1909-10. šol. otrok 4962, t. j. 2482 dečkov in 2480 deklic, v slov. šole 3790 in v italijanske 1172. Povprečno prihaja torej v ital. okoliških šolah 42 otrok na razred, v slovenskih pa 59 otrok na razred, če uračunamo 64 razredov, določenih slovenskemu pouku in 28 razredov italijanskemu.

Poučevalo je na okoliških šolah 95 učnih oseb, 45 moških in 50 ženskih; skupno 7 več nego l. 1908-09.

Po notranjem ustroju štejemo med slovenskimi šolami osem petrazrednic, eno štirirazrednico in eno dvorazrednico. Italijanske šole se dele v tri petrazrednice in eno štirirazrednico, ki pa je lani (1909-10) bila skrčena na trorazrednico. Od l. 1902., ko so prvo okoliško ljudsko šolo (v Škednju) razširili v petrazrednico, gotovo lep napredek.

In sedaj v podrobno! Slika, ki jo vam sedaj razvijem, ni nikakor razveseljiva; sicer pa je to moja tožba že par let sem, in bojim se, da mi postane kronična. Najprej suhe številke. Vpisanih je bilo: l. 1908-09. v slov. oddelke 3725, v ital. odd. 1151 otrok; l. 1909-10. v slov. odd. 3790, v ital. odd. 1172 otrok.

Naraslo je torej število šoloobiskujočih otrok v obeh oddelkih, v slovenskem za 65, v italijanskem za 21; skoraj bi mislil človek, da je to sorazmerno; in vendar ni popolnoma tako, če razmišljamo sledeče razpredelke:

I. V šolah predmestja (Barkovlje, Rojan, sv. Ivan, Škedenj) je bilo vpisanih l. 1908-09. v slov. oddelke 2071, v italijanske 1151 otrok; l. 1909-10. v slov. oddelke 2071, v italijanske 1172 otrok.

Slovenski oddelki torej v enem letu niso napredovali niti za enega učenca, kar je istovetno nazadovanju, italijanski pa za 21. To daje misliti!

II. V zgornji okolici je bilo razmerje sledeče: l. 1908-09. v slov. šole vpisanih otrok 1654, l. 1909-10. pa 1719 otrok.

Italijanskih šol v zgornji okolici ni. Ves prirastek slov. šole obiskujočih otrok gre torej na račun zgornje okolice. To je pač žalostna perspektiva za bodočnost. Jeli se v spodnji okolici res naš živel umika na vsej črti? Naslednji razpredelek kaže, da ne!

III. Vpisanih je bilo šol. otrok: v Barkovljah l. 1908-09. — 309 in l. 1909-10. — 354; v Rojanu l. 1908-09. — 529 in l. 1909-10. — 505; v Sv. Ivanu l. 1908-09. — 615 in leta 1909-10. — 584; v Škednju l. 1908-09 — 618 in l. 1909-10. — 628.

Napredovali smo na ljud. šolah v Barkovljah in Škednju, a za ravno toliko nazadovali v Rojanu in v Sv. Ivanu. Ribiška vas Barkovlje in delavska vas Škedenj sta morali oddati svoj napredek slov. ljud. šol na račun Rojana in Sv. Ivana, kjer je še pred kratkim časom cvetelo najsijajneje rodoljubje. Kako to? Če v Rojanu morda res vpliva na obisk slov. šole tamošnji skupni voditelj obeh šol, ki je po prepričanju Italijan, vendar to dejstvo ne obstoja v Sv. Ivanu, kjer je vodstvo slov. in ital. šole popolnoma ločeno. Nismo li v teh vaseh premalo delali? Ne izpodkupuje li strankarska strast v Sv. Ivanu narodno zavest?! V Svetem Ivanu imamo namreč slovenske liberalce in klerikalce. In o enem slednjih sem čital, pred kratkim, da je on in vsa njegova družina včlanjena v klerikalno „Stražo“, k a r g a p a n e m o t i, d a s v o j e l a s t n e o t r o k e p o š i l j a v i t a l. š o l o! Ne tako naprej — zaboga ne!

IV. Četrti razpredel nam meče še jasnejšo luč na te razmere.

V ital. ljudske šole je bilo vpisanih šol. otrok, in sicer: v Barkovljah l. 1908-09. — 188 in l. 1909-10. pa 197: v Rojanu leta 1908-09. — 326 in l. 1909-10. pa 361; v Sv. Ivanu l. 1908-10. — 267 in l. 1909-10. pa 262; v Škednju l. 1908-09. — 370 in leta 1909-10. pa 352.

Italijanska šola je torej v Škednju, kjer je lani (1908-09) še napredovala za 23 učencev, letos nazadovala za 18; dasi tudi slov. šola ni ravno napredovala letos v istem razmerju, kakor je bilo pričakovati po lanskem (1908-09) napredku (+ 58). Zato pa slovenska šola v Barkovljah izkazuje letos neobičen napredek (+ 45), medtem ko je ital. ljud. šola v istem kraju v svojem napredku ostala stacionarna.

Zato pa je v svojem napredku rojanska italijanska ljudska šola s + 35 prehitela slovensko, ki izkazuje proti l. 1908-09. nazadek — 24. O svetoivanski ital. ljudski šoli pa lahko rečemo, da je lani (1908-09) menda dosegla višek svojega napredovanja. Istinito izkazuje proti l. 1908-09. v letu 1909-10. nazadovanje — 5 učencev. To bi nas utolažilo, ko bi ne videli pri svetoivanski slov. šoli letos nazadek — 31 učencev, in ko bi ne vedeli, da je svetoivanska slov. ljudska šola lani imela izgubo — 44 otrok; skupno v dveh letih 75 učencev manj namesto več; na narodnem telesu 150 izgubljenih duš!

Evo, kaj nam pravijo te suhe številke! Rodoljubi, nesite luč prosvete v naša predmestja, osobito v Rojan in Sv. Ivan! Naj nam ne bo merilo narodnega probujenja samo večje ali manjše število zborovalcev na temalionem političkem shodu; temveč obrnimo pazno oko na napredovanje naših šol! Tiho ali tembolj intenzivno delo bodi naše geslo v tem pogledu!

Naj omenim en razlog, zakaj naše slov. šole v gotovih vaseh spodnje okolice ali predmestja nazadujejo. To je sicer moja stara pesem, zato tudi ne povem nič novega. Mnogo staršev slovenske narodnosti vpisuje svoje otroke v italijanske šole, ker dobivajo na teh od strani ital. dobrodelnih društev oblačilca za svojo deco. Malenkosten je ta razlog na prvi pogled, a vendar dalekosežen. N e b i l i m o g l i o s n o v a t i s l i č n e g a d r u š t v a m e d t r ž a š k i m i r o d o l j u b i?! Res je, da mi skrbimo v tem smislu že za C. M. šole. Ali to ni vse! C. M.-ove šole skrbe za naš naraščaj v mestu. Vendar, preden si priborimo dostojno pozicijo v mestu, skrbimo vsaj, da ne izgubimo one v okolici, ki nam daje politiško moč! O k o l i c a n a j n a m b o v v s a k e m p o g l e d u n a š a o č e s n a z e n i c a! Mislim, da bi tržaške podružnice C. M. družbe nikakor ne grešile proti svojim pravilom, temmanj proti svoji vesti, če bi del svojih dohodkov obrnile v prid ubožnih šolarjev naših slovenskih okoliških šol. Vprvo držimo, kar imamo, potem vse drugo; drugače nas bo v doglednem času usoda kruto bičala. Ponavljam tu svoj predlog vdesetič — morda danes ne bo zaman! P o m i s l i t e v s a k a o b l e č i c a r e š i p o e n o s l o v e n s k o d u š o! Jasen naj nam bo pogled in odprto srce! Moja želja bi bila, da bi vsaka podružnica C. M. družbe letos resno razmišljala o tej stvari. In to polagam na srce posebno okoliškim podružnicam, ki jih sestavljajo večinoma okoličani. S k r b i m o t o r e j v p r v i v r s t i z a n a r a š č a j! Ena veselica na leto v ta namem prinese stoteren sad.

Sklepčno še napredovanje naših okoliških ljudskih šol v pravkar minulem desetletju:

leta	v sl. šole	v it. šole vpisanih
1900-01	2861	602
1901-02	2829	602
1902-03	2904	613
1903-04	2960	733
1904-05	3046	778
1905-06	3209	769
1906-07	3440	832
1907-08	3628	1041
1908-09	3725	1151
1909-10	3790	1172

Svobodno primerjajte te številke! Nam okoličanom govore cele knjige narodnih bojev. Morda se povrnem na te usodepolne številke, da pokažem, kje in kdaj smo kaj zamudili. Morda pozabim tudi jaz na to.

F e r d o P l e m i č.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učit. društvo za Ptujski okraj zboruje v četrtek, 1. dne decembra 1910, v okoliški šoli ob 10. predpoldne.

Vzpored:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Koroška ljudskošolska reforma in štajersko slov. učiteljstvo. Poroča tovariš Vauhnik.
4. Slučajnosti.

Prepis: Ob 9. uri isti dan se vrši odborova seja.

K obilni in točni udeležbi vabita

Ema Trstenjakova, t. č. tajnica. **A. Ogorelec**, t. č. predsednik.

Goriško.

Občni zbor deželnega učiteljskega društva na Goriškem-Gradiščanskem se je vršil v četrtek, dne 3. nov. t. l., ob 3. popoldne v dvorani pri „Zlatem jelenu“ v Gorici ob mnogobrojni udeležbi učiteljstva. Predsednik tov. B a j t pozdravlja navzočno učiteljstvo in prijatelje učiteljstva ter poroča o 1. točki dnevnega reda.

Deželno učiteljsko društvo obhaja letos svoj 10 letni obstanek. Ob ustanovitvi tega društva se je oglasilo mnogo porokov, ki so napovedavali, da društvo ne bo moglo napredovati, ker bi društveniki pripadali dvema narodnostima. A z neustrašenim delom in s pridnostjo smo vendar dosegli, da društvo napreduje. Potrebna je namreč bila združitev slovenskega in italijanskega učiteljstva, da smo mogli delovati v prospeh **stanovskih koristi**; zakaj po večini radi omalovažujejo učiteljstvo, in učiteljstvo je v tem pogledu samo krivo, ker ne razločuje med svojimi prijatelji in sovražniki.

Društvo je delovalo mirno in tiho, ter je v 10. letih doseglo lepe uspehe in dr.

Društvo je imelo čast, da se je po deputaciji poklonilo v avdienci pred Nj. Veličanstvom presvetlim cesarjem ob priliki 400letnice, odkar pripada Goriško-Gradiščansko pod slavno žezlo habsburško. Deputacija je dosegla, da je bil sankcioniran zakon z dne 6. oktob. 1910., po katerem so se izboljšale plače, petletnine in funkcijske doklade.

Dalje je društvo odposlalo deputacijo k tržaškemu namestniku in drugim vplivnim osebam. Po dolgem trudu smo dosegli sankcioniranje zakona z dne 14. januarja 1906, po katerem so se izboljšale plače, funkcijske doklade in se je dosegla ugodnejša razdelitev po plačilnih razredih, stanarina in ugodnost, da dobivajo učiteljice penzijo tudi po poroki. Ako bi ne nastala neznosna draginja, ki jo živo čuti posebno učiteljstvo, bi bili lahko zadovoljni s svojimi uspehi. A zaradi draginje smo vložili vnovič prošnjo za ureditev materialnega stanja. Prosili smo za 35 letno službovanje, vštetje stanarine v pokojnino in določitev vsake petletnine na 200 K.

Dalje je društvo delovalo v tem smislu, da bo mogoče doseči zastopstvo dveh ljudskošolskih učiteljev v deželnem šolskem svetu. Ker pa deželni zbor žalibog več ne zboruje, smo morali te projekte odložiti na ugodnejši in pripravni čas.

Društvo je podpiralo uboge vdove in sirote umrlih učiteljev. Odbor je vedno pomagal bodisi z nasveti, bodisi z denarjem učiteljem, ki so se obračali s prošnjo nanj.

Društvo se je udeležilo slavja ob priliki 80letnice rojstva Nj. Veličanstva in je tudi odposlalo vdanostno izjavo.

Društvo šteje 261 članov, izstopilo je 7, umrla 2 člana.

Predsednik pozivlja navzočne, naj se sedaj ob 10 letnici trdno oklenejo društva, da bo moglo še lepše delovati za stanovske koristi.

Predsednikovo poročilo je vzelo zbrano učiteljstvo z odobravanjem na znanje.

Tajnikovo in blagajnikovo poročilo zbor odobri. Pregledovalci računov konštatujejo red v računih.

K besedi se še oglasi tov. Jakobi, ki poudarja potrebo organizacije vsega učiteljstva, da bo moglo doseči uspehe v svojem stanu in se toplo zahvaljuje tov. predsedniku za požrtvovalno delovanje v društvu. Nato je bilo zborovanje zaključeno.

Želeli bi le, da bi se teh zborovanj udeleževalo tudi italijansko učiteljstvo, ker se društvo izogiblje vsakih narodnostnih prepirov in dela v svojih prizadevanjih v korist slovenskega in italijanskega učiteljstva.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca novembra **K 322.018·18.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od ½2.—½3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v svoji 11. letošnji številki to-le vsebino: 1. Radovan K r i v i c: Masaryk pedagog. — 2. Jak. Z u p a n č i č: Poskušnje pri računih. — 3. Umetniška vzgoja: Drag. H u m e k: Svinčniku. — 4. Dr. Ivan L a h: Šolstvo za časa reformacije na Slovenskem. — 5. Razgled: Časopisni vpogled — Pedagoški paberki — Šolske in učiteljske vesti — Višješolski vestnik — Šolstvo na slovanskem jugu — Razne vesti — Mala poročila.

Bzima na Olimpu i dobrim dusima oko Olimpa iskrena riječ i srdačno pozdravlje od strane hrvatskoga učiteljstva. Spjevao J o s i p B i n i č k i, rav. učitelj i delegat „Saveza hrv. učitelj. društavа“ za uredenje učitelj. pitanja u Hrvatskoj itd. — U Zagrebu 1910. — Cena 20 vin. — Tudi hrvaški tovariši imajo z nami vred enak boj — za kruh. Josip Binički, rav. učitelj v Nikincih, stoji v prvih vrstah onih borcev, ki hočejo gmotno vprašanje hrv. učiteljstva dovesti do ugodne rešitve. Sedaj je o tem vprašanju napisal celo — pesem, ki v nji toži učiteljsko bedo bogovom na Olimpu. V pesnitvi je toliko bridke resnice, ki se pravtako tiče tudi slovenskega učiteljstva: N. pr.:

Pravedni svima odvjekova Vi ste (bogovi),
ženskU i mušku, staru i mladu,
grlite sve ih i ljubite živo,
cijenite rád im i plaćate točno.
— — — — — — — — —
Bogovi Vi ste i slava Vas ide,
zahvalnost ljudi, kojima ste dobri.
Al' čujte, možni: nesrećnikâ ima,
što milost vape i pravice kod Vas,
daleko ti su — pod Olimpom dolje
i zemlju grizu pod nogama svetim.
Zdvojni su jako i prezreni davno,
baš roblje tužno i bez ljudskih prava.
Radnici ali, što u znoju lica
i Olimp drže i bogovsku slavu.
Prokleti Vi ste te patnike svijeta,
ime im daste „učitelji puka“,
pa što Vas briga, što si oni pate
i zovu pravdo kroz tisuće ljeta!

Ta citat nam kaže, da ga sme klicati bogovom na Olimpu in v deželnem zboru tudi slovensko učiteljstvo. Da bi ga vsaj hrvaško ne klicalo — zaman!

Politiški pregled.

* **Iz bosanskega sabora.** V bosanskem saboru je vlada odgovarjala na razne saborske sklepe, ki so bili sprejeti in sklenjeni v prejšnjem saborskem zasedanju. Predvsem je odobrila sklep, da naj se ustanavljajo v Bosni prosti kurzi za analfabete. Vlada je dalje izjavila, da ne more dovoliti, da bi se črtale za knezoškofijske zavode v proračun sprejete postavke. Izjavila je dalje tudi, da bo skrbela za izboljšanje materialnega položaja višje duhovščine. Zahtevo bosanskega sabora, naj vpraša vlada pri imenovanju visokih dostojanstvenikov tudi sabor za njegovo mnenje, je vlada odklonila. Ravnotako je tudi odklonila zahtevo sabora, da naj se odpravijo okrožna oblastva. Bosanski sabor teh vladnih odgovorov ni sprejel na znanje. Začela se je jako živahna debata o vprašanju, ali naj dobivajo virilisti v saboru diete ali ne. Predlog, naj se tudi virilistom priznajo diete, je bil s hrvaškimi in srbskimi glasovi odklonjen.

* **Italija proti Avstriji.** Italijanska vlada zahteva 200 m i l i j o n o v l i r z a n o v e t r d n j a v e o b m e j i. Od te vsote porabijo tri četrtine za utrdbe ob avstrijski meji.

* **Duhovniki — izključeni od finančnih podjetij.** Kakor poročajo iz Rima, je papež izdal motu proprio, v katerem pod kanoničnimi kaznimi prepoveduje duhovnikom vsako udeležbo pri finančnih podjetjih. Izvzete so konsumne zadruge, posojilnice in drugi slični zavodi pod cerkvenim patronatom. — Papež je izdal to odredbo očividno vtiskom klerikalnega gospodarskega poloma na Koroškem. Če bo le kaj pomagalo!

* **Gibanje angleških žensk za volilno reformo.** Ko je ministrski predsednik Asquith dne 22. t. m. zapuščal poslopje parlamenta, so se pririle pristašinje ženske volilne pravice do njegove kočije in razbile okna voza. Okolo sto žensk so aretirali. Ženske so nato odšle pred stanovanje ministrskega predsednika, kjer je bilo postavljenih le malo straž. Kmalu pa so prišla ojačenja, in policiji se je posrečilo, da je ponovno aretirala več žensk, druge pa potisnila nazaj.

Štajerske vesti.

—š— **Poročil se je** na Črešnjevcu pri Slov. Bistrici B'až Tominc, nadučitelj v Globokem pri Brežicah, z gospodično Amalijo Novačanovo, hčerjo veleposestnika in župana na Pretrežu. Mnogo sreče!

—š— **Deželni šolski svet** je imenoval pomožnega učitelja Florijana Trafenika provizoričnim učiteljem na deški in dekliški ljudski šoli v Žetalah.

—š— **Kdaj bo zopet sklican štaj. deželni zbor?** Dež. posl. Wastian je izjavil na shodu volilcev v Mariboru, da bo po izjavah merodajnih oseb štaj. deželni zbor sklican šele jeseni prihodnjega leta. Učitelji imajo torej dovolj časa — čakati!

—š— **Nemška šola pri Sv. Lenartu v Slov. gor.** Na nemški šoli pri Sv. Lenartu